

EGZISTENCIJALNOST KRŠĆANSKE PORUKE

Vojko Devetak

*»Bože, ... prožmi ih žarom svoga Duha da budu postojani u vjeri i plodni u djelima.«
(Zborna u četvrtak 2. koriz. tjedna)*

Kad sv. Ivan veli »sredstvo pobjede koje pobjeđuje svijet jest: naša vjera« (1 Iv 5, 4), s tim ne misli u prvom redu na apstraktne istine nego na djelotvornu vjeru svojih kršćanskih suvremenika. Poznato je da su vjernici prve kršćanske Crkve više djelovali i više ljudi priveli Kristu svojom djelotvornom vjerom nego naučavanjem. Njihovi su suvremenici bili zadivljeni njihovim životom a osobito njihovom ljubavlju. Nije onda čudo što im se namećalo pitanje: »Zašto oni tako žive?«

I današnji novi čovjek koji se rađa nema povjerenja u poruku koja ostaje posve doktrinarna, on daje prvenstvo praksi, prosuđuje vrijednost poruke po djelotvornosti, više vjeruje djelima nego naukama. Još je početkom ovog stoljeća vođa francuskih socijalista Jaurès predbacio katolicima: »Vi više nemate života u sebi.« Vjersko naučavanje pada u prazno bez egzistencijalne prakse. Rječnik koji je van života ne može značiti drugo nego stvari van života. Ne može se govoriti o životu mrtvim riječima. Svesti vjeru samo na umno područje, ograničiti vjeru samo na poučavanje istina jedne doktrine — znači vjeru osiromašiti, znači gluhom govoriti zvukovima. »Teologija i katekizmi zadnjih desetljeća jednostavno su naglašavali fides quae, to jest sadržaj objave i često na pretjerano objektivistički način. Biblijska objava i kršćanski egzistencijalizam pomogli su nam da jasnije razlikujemo važnost fides qua, to jest potpuno otvaranje i darivanje sebe; bez transcendentnosti u slušanju, prihvaćanju i zalaganju čisti i jednostavni sadržaj vjere ne može donijeti ploda.«¹

Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke nego učitelje, ili ako sluša učitelje, to je stoga što su oni svjedoci. U tom kontekstu shvaća važnost onog života koji je rezonancija Evanđelja. Uvjeriti može samo živa, autentična i djelotvorna vjera. Vjera koja nije povezana sa životom neće nikoga uvjeriti, gubi svaku privlačnost. Koju vrijednost mogu imati kršćanske istine za modernog poganina kad se život onih koji te istine vjeruju tako malo razlikuje od života jednog ateiste? Svjedočenje vjere životom pripravlja putove koji neophodno izazivaju pitanje: Zašto onaj tako živi? Pitanje koje traži i očekuje odgovor. Danas su više nego ikada potrebni vidljivi svjedoci nevidljivoga, glasni a ne nijemi svjedoci. Danas se zamjera kršćanima što nisu aktivno prisutni u žarišnim trenucima suvremenog života. Možda su samo prisutni kao građani duhovnog grada, a odsutni u svjetovnom gradu, premda ih sveti sabor potiče da vođeni evanđeoskim duhom budu vjerni građani jednog i drugog grada (usp. GS 43, 1). Evanđelje ostaje sterilno ako se proklamira samo kao apstraktni ideal, ako se taj ideal ne konkretizira, ako se svijeca ne po-

¹ B. Häring, *Morale ed evangelizzazione del mondo di oggi*, Bari 1974, str. 22.

stavi na svijetnjak a kvasac u brašno. Naša ljudska braća očekuju da susretnu drugu braću koja odsijevaju vedrinom, radošću, nadom, ljubavlju usprkos svim kušnjama i suprotnostima koje ih okružuju. Svijet očekuje da pred njim prolaze sveci. »Ono što je najpotrebnije — veli Pavao VI. — nije toliko sve više riječi, koliko riječ usklađena sa sve evanđeoskim životom. Da, svijetu je potrebno svjedočanstvo svetaca, jer nam 'u njima — veli Sabor — govori sam Bog', i daje nam znak svoga Kraljestva prema kojemu nas snažno privlači to što imamo pred sobom toliko mnoštvo svjedoka«. ²

Da bi novom čovjeku dala jamstvo istinitosti, Božja poruka, mora postati autentična praksa. Ono za čim se ide jest življenje po vjeri. Ispovijedati kršćansku vjeru, a egzistencijalno je ne izvršavati u osobnom životu i djelima znak je jalove vjere. Krist od svojih traži da urode rodnom i to obilnim. »Kao što je tijelo mrtvo bez duše, tako je i vjera mrtva bez dijela« (Jak 2, 26). Vjera nije »talenat« koji se zakopava već dar Božji koji treba strpljivim radom uroditi plodom. I upravo prema tome kako smo oplodili taj »talenat«, bit ćemo suđeni (usp. Mt 25, 14—30). Čin vjere je potpun čin, čin koji obvezuje čitavo biće sa svim njegovim duhovnim, afektivnim, umnim bogatstvima i svaku njegovu aktivnost, duhovnu i svjetovnu. O tom nas lijepo poučava Sabor: »Ostavljaju istinu oni koji zato što znaju da ovdje nemamo stalna prebivališta, nego da tražimo buduće, misle da zbog toga mogu zanemariti svoje zemaljske dužnosti, zaboravljajući da ih sama vjera još više obavezuje na njih, svakoga prema njegovu pozivu. Jednako se varaju oni koji, obratno, misle da se mogu tako predati zemaljskim poslovima kao da su ovi posve tuđi vjerskom životu, koji bi se po njihovu mišljenju sastojao samo u vršenju nekih čina kulta i nekih moralnih dužnosti. Taj nesklad kod mnogih između vjere koju ispovijedaju i svakidašnjeg života treba ubrojiti među najteže zablude našeg vremena. Tu su zablazan već u Starom zavjetu proroci žestoko žigosali, a u Novom zavjetu se sam Isus daleko više zaprijetio teškim kaznama« (GS 43).

U Evanđelju se vjera promatra u tijesnoj povezanosti i ovisnosti o djelotvornosti: »Neće svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine!' ući u kraljestvo nebesko, nego onaj koji vrši volju moga nebeskog Oca« (Mt 7, 21). »Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša dobra djela ljubavi te proslave vašeg Oca nebeskog« (Mt 5, 16). I sv. Pavao veli: »Kad bih imao puninu vjere, a ljubavi ne bih imao, bio bih ništa« (1 Kor 13, 2), a apostol Jakov: »Budite izvršioци Riječi, a ne samo slušaoci koji zavaravaju sami sebe. Jer, ako tko sluša Riječ, a ne izvršuje je, sličan je čovjeku koji promatra svoje naravno lice u ogledalu, pogleda se i ode, i odmah zaboravi kakav je bio« (Jak 1, 22—23). I sveti sabor: »Lijek protiv ateizma možemo očekivati od adekvatnog izlaganja nauke, ali jednako i autentičnog života Crkve i njezinih članova. Crkva naime treba da učini prisutnim i tako reći vidljivim Boga Oca i njegova utjelovljenog Sina, neprekidnom obnovom i očišćenjem same sebe pod vodstvom Duha Svetoga. To se ponajprije postiže svjedočanstvom žive i saz-

² Pavao VI, Govor prigodom 5. godišnjice II. vatikanskog sabora, Vijesnik đakovačke biskupije, br. 2, Đakovo 1971, str. 26.

rele vjere, to jest vjere koja je tako odgojena da može jasno prozreti teškoće te ih nadjačati. Divno svjedočanstvo takve vjere davali su i daju mnogobrojni mučenici. Ta vjera mora očitovati svoju plodnost time što prožimlje sav život vjernika, pa i profani, te što ih pokreće na pravdu i ljubav, posebno prema siromasima. Napokon, da se osjeti prisutnost Božja, najviše pridonosi bratska ljubav među vjernicima, koji u duhovnoj jednodušnosti surađuju za vjeru Evanđelja te se očituju kao znak jedinstva« (GS 21). Egzistencijalno vršiti vjeru znači propovijedati vjeru aktivnom metodom, a ta se metoda najlakše nauči. Pouka, propovijedanje, može savršeno osvijetliti aktualne događaje našeg života, ali ako ta pouka ne vodi djelotvornosti koju vjera odlučno zahtijeva, tada će naša pouka ostati na razini uma a da ne ostavi odviše traга o sebi.

I sama Božja poruka ne inzistira toliko na nauci vjere nego više na životu i na praktičnom činu. Kao što u Bogu nema nauke već samo život, Bog obraćajući se ljudima želi im pripočeti život, a ne pojmove, on hoće da ljudi sudjeluju u njegovu životu. Stoga šalje svog Jedinorođenog Sina koji to potvrđuje: »Ja sam došao da imaju život i da ga imaju u izobilju« (Iv 10, 10). I kad Isus kaže da je on »život« (Iv 14, 6) tim izražava pravo konkretno i akutalno Očevo raspoloženje da ljudima pripóci božanski život, sudjelovanje u božanskom životu. Po sakramentima Krist nas ucjepljuje u taj božanski život i poziva da ga slijedimo. Suradjujući s božanskim životom kršćanin je ujedno osposobljen da na adekvatan način živi taj novi život u Kristu i u Duhu Svetome. Kršćanin kao sakramentalan čovjek ne samo što pristaje uz Božje istine i uz Božju riječ, on sjeme Božje riječi oploduje na životnoj njivi. Osobnom djelotvornošću potencira vjeru koju je primio na dar.

Stoga kršćanski živjeti nije neka »dužnost« kako se to običaje reći, kršćanski živjeti je nužna sunaravna posljedica našeg kršćanskog bitka (esse christianum). Ucjepjenjem u Krista čovjek postaje »novi stvor«, prima kršćanski bitak, kršćansku realnost, a po tome i svoje kršćanske odnose koje treba živjeti a ne samo vjerovati. Ta se realnost sastoji u tome što on nije samo čovjek, već čovjek uronjen u Krista, u njegovu smrt i uskrsnuće i prema tome on je umro grijehu i postavljen je u novi život (uspr. Rim 6, 1—11). Kršćanski bitak znači »biti u Kristu« (1 Kor 1, 30), znači sudionništvo u Kristu, sudionništvo u božanskom životu, kao udovi u organizmu kojemu je Krist glava (Ef 4, 15 sl) ili, kako je to Krist izrazio divnim riječima, kao loze na trsu (Iv 15, 2—5). Kršćanin po vjeri i sakramentima ne samo što pristaje uz Božju poruku, on sudjeluje u novom životu Uskrsloga. Po tom novom životu on je postao Božje dijete pa je sasvim naravno da živi životom Božjeg djeteta, tj. da živi ono što on jest. »Esse christianum« ujedno znači »agere christianum«. Ta objektivnost nužno zahtijeva življenje onoga što jesmo, sudionici u Kristovu životu i u njegovu odnosu s Bogom. Svaki ud u živom organizmu Kristova tijela ne može biti pasivan, nego nužno živi »prema djelotvornosti što je svakom pojedinom dijelu odmjerena« (Ef 4, 16). Kršćanin koji svjesno i voljno prihvaća Božju poruku nužno i odgovorno je izvršava u istoj vjeri u punom smislu. On svjesno, voljno i odgovorno proživljava svoju kršćansku egzistencijalnu stvarnost onda kad je slobodno i dragovoljno potvrđuje životnom praksom, kršćanskim moralnim vladanjem.

Kršćanin »prihvaća sudioništvo u Kristovoj sudbini i u Kristovu konkretnom životu, i to tako da to sudioništvo ili ta ljubav prema Kristu ne znače samo neku ideologiju, neodređeno religiozno raspoloženje, niti je to neki »analgetik« za stišavanje boli frustracije drugih zemaljskih stvarnih odnosa». ³ Kršćanin budući osobno združen s Kristom osobno slijedi Krista, živi Krista, prihvaća njegov mentalitet, dijeli njegovu sudbinu, svaki dan nosi svoj križ, surađuje s Kristom na usavršavanju i dovršavanju Božjeg kraljestva. On može tako djelovati jer mu je ucjepljenjem u Krista dana snaga i dinamizam Kristova Duha koji djeluje u nama. Tko posjeduje Kristov Duh ne može ne donositi plodove za život svijeta. Prema tome koliko istinski i slobodno prihvaća Duha koji nam je dan, toliko Duh i njegova snaga proizvode plodove.

U čemu se sastoji novost kršćanskog života lijepo opisuje sv. Pavao posebno u poslanicama Efežanima (4—6) i Galaćanima (3—4). Spomenimo ovdje samo plodove Duha: »Ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrotu, vjernost, krotkost, uzdržljivost« (Gal 5, 22). Iznad svega pak stoji najveća zapovijed u kojoj je sve sadržano, zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Ljubav je duša vjerničkog djelovanja za život svijeta. Stoga i Sabor naglašava da je vjernicima postavljen poziv »da u ljubavi donesu plod za život svijeta« (OT 16). Tko vrši ljubav djelotvorno ostvaruje svoju kršćansku egzistenciju, Kristovim putem i Kristovim načinom slijedi Oca. Stoga nas Krist upozorava i poziva: »Ostanite u mojoj ljubavi! Ostati ćete u mojoj ljubavi ako budete vršili moje zapovijedi, kao što sam i ja vršio zapovijedi Oca svog te ostajem u njegovoj ljubavi« (Iv 15, 10). Apostol nas stoga opominje: »Nasljedujte Boga, budući da ste ljubljena djeca, i živite u ljubavi kao što je i Krist vas ljubio i predao samoga sebe za nas« (Ef 5, 11).

Ugrađenjem u Krista kršćani se ujedno ucjepljuju i u njegovu svećeničku i proročku (propovjedničku, evangelizatorsku) službu koja ih obvezuje. To na više mjesta ističu saborski dokumenti. »Njih koji su po krstu ucijepljeni u mistično Tijelo Kristovo, po potvrdi ojačani snagom Duha Svetoga, sam Gospodin dodjeljuje apostolatu. Posvećuju se u kraljevsko svećenstvo i u sveti narod da svim svojim djelima prinose duhovne žrtve i posvuda svjedoče za Krista. Sakramentima, a naročito u presvetoj euharistiji, podjeljuje se i hrani ljubav, koja je — rekli bismo — duša svega apostolata« (AA 3). »Oni doista vrše apostolat svojom djelatnošću u evangelizaciji i posvećivanju ljudi, u prožimanju i usavršavanju vremenitog reda evanđeoskim duhom, tako da njihova djelatnost u tom redu očito svjedoči Krista i služi na spas ljudi« (AA 2). Budući da su svi krštenici ucijepljeni u Kristovu evangelizatorsku službu, svi su i pozvani, a ne samo članovi posebnih društava apostolata, svoju vjeru i nadu u Krista propovijedati svijetu. Tu pak vjeru i nadu »neka ne skrivaju u nutarnjosti duha, nego neka je izražavaju i kroz oblike svjetovnog života neprekidno se obraćajući i boreći se 'protiv vladara ovoga tamnoga svijeta, protiv duhovnih sila zloće' (Ef 6, 12)« (LG 35). Taj je poziv na apostolat toliko odgovoran da i sam Apostol uzdiše: »Jao meni ako ne propovijedam Radosne vijesti« (1 Kor 9, 16). S takvom ozbiljnošću

³ I. Fuček, *Kršćanska zrelost na ispitu današnjice*, Zagreb 1973, str. 190.

treba svaki kršćanin promatrati svoj poziv na evangelizaciju. Bog me je htio u ovom vremenu, kao i sv. Pavla u onom, te sam dužan da s istom odgovornošću u ovom vremenu i ovom naraštaju propovijedam Raspetoga makar on bio i današnjem svijetu »ludost« ili »sablazan«. Pred Bogom smo odgovorni ako stojimo skrštenih ruku i zatvorenih usta. Kao i sv. Pavla treba da i nas »ljubav Kristova nagoni« (2 Kor 5, 14) da braći ljudima ne samo svjedočanstvom života nego i riječima navješćujemo Radosnu vijest bilo onima koji ne vjeruju, da se privedu k vjeri, bilo onima koji vjeruju da se pouče, učvrste i potaknu na gorljiviji život. Svatko poput Ivana Krstitelja treba »da svjedoči za Svjetlo« (Iv 1, 8). To se dakle svjedočanstvo treba vidjeti i čuti. Suvremenim jezikom, praktičnim sredstvima informirati svijet o Radosnoj vijesti, o novosti koju još ne poznaju i koja je kadra ne samo privući već i zadržati pažnju. To nije lekcija iz stare povijesti, to je informacija za naše vrijeme, svježa novost. Vjera koja je svjetlo postavlja naš život u osovину teologalnog Božjeg plana. Ta osovina sa svom logikom traži egzistenciju: »Štujte u svojim srcima Krista kao Gospodina, uvijek spremni na odgovor svakomu tko vam zatraži razlog nade koja je u vama« (1 Pt 3, 15). Zar nas ne kori savjest kad vidimo koliki je raskorak između potpuno življene vjere i siromaštva onoga što činimo? »Ne kao ljudi, nego kao mudri; iskorišćujte vrijeme, jer su ovi dani zli« (Ef 5, 16). Poslužiti se sa svim sredstvima koje nam danas kao danas Providnost stavlja na raspolaganje. Prilagoditi se kulturi, ambijentu, jednostavno bez tuđih, suvišnih i mudrih riječi kako nas apostol poučava. »Propovijedam Radosnu vijest ne u govornoj mudrosti, da ne izgubi snagu križ Kristov« (1 Kor 1, 17). A najmoćniji glasnici bit ćemo samo onda ako sa životom po vjeri nepokolebivo spajamo ispovijedanje vjere.

Bog objavljujući ljudima istine o sebi i o svom životu ujedno ih poziva da dadu i svoj odgovor egzistencijalno konkretizirajući objavljene istine. Objava kao sustav istina ima svoje egzistencijalne posljedice za život ljudi kojima se Bog obraća. Vjerske istine objavljuju Boga, ali ujedno objavljuju i način života, onog života koji treba biti autentični odgovor kojeg Bog očekuje. Upućujući svoje riječi čovjeku Bog ga tim riječima potiče i stavlja u situaciju da odgovori. Dijalog s tako visokim božanstvom mogao bi otuđiti čovjeka od zemlje koji na zemlji treba živjeti svoju dje-latnu odgovornost. Da se to ne dogodi, da bi se povezalo ljudsko i božansko, Sin Božji postaje čovjekom i tako zemlja postaje mjesto susreta čovjeka s Bogom. Bog tako uspostavlja odnos zajedništva s ljudima i među ljudima. Bog je sada blizu čovjeku, kao otac djeci, kao brat braći. Po tom zajedništvu i čovjek je čovjeku najbliži. Stoga za susret s božanstvom nije potreban natčovječanski napor, nego je to susret s drugim Čovjekom koji mu je u svemu sličan osim u grijehu, čije čovječanstvo sjedinjeno s božanstvom postaje most između ova dva svijeta. Zajedništvo ljudi s Bogom i ljudi međusobno nije nešto vansvjetsko, nego je nešto stvarno i konkretno od onoga časa kad se sva ljudska stvarnost transformirala u Kristovu puninu. Bog Evanđelja jest Bog za čovjeka, to jest živi Bog koji je smrću i uskrsnućem Krista Isusa djelotvorno izvršio spas svijeta. Tu su sjedinjena oba momenta vjere: božanski i čovječanski, koji moraju ostati povezani u tumačenju ljudskih obaveza. Stoga

pažnja koju vjernik pokazuje čovjeku, svakom čovjeku, verificira njegovu vjeru i u isto vrijeme ostvaruje najprihvatljivije svjedočenje i odgovor. »Meni ste učinili koliko ste učinili jednomu od ove moje najmanje braće« (Mt 25, 40).

Bog nije samo dao svoju poruku, on je svoju riječ i djelotvorno izvršio počevši od djela stvaranja, preko oslobađanja Izraela do oslobađanja čitavog čovječanstva po Sinu. Kao i djelo stvaranja tako i oslobađenje Izraela nije bio samo vjerski događaj nego ujedno oslobađenje od bijede, izrabljivanja i svakog otuđenja. I Krist nije samo propovijedao svoju nauku već ju je potvrđivao i djelima sve do davanja vlastitog života za druge. I Kršćanska vjera rođena je uvođenjem u svijet nove stvarnosti, Kristova pashalnog otajstva. Vjera je priznavanje nečuvene Riječi koja je proizišla iz stvaralačke, preporučajuće i spasilačke Božje sile. U tom je smislu vjera, prije nego je osnovana na nekom tekstu ili nekom propovijedanju, utemeljena na jednom događaju, na Božjoj sili i ljubavi koja je stavljena u povijest, u egzistenciju, u sudbinu. Evandjelja, na koja se vjera poziva, prije nego su postala pismo, prije nego su postala artikularana riječ kerigme, jesu »sila Božja za spasenje svakom vjerniku« (Rim 1, 16). I vjera kršćanina mora biti odraz djelotvorne Božje sile koja preporuča krhki svijet. Bog obraćajući se čovjeku ne zove ga tek tako, ne zove ga na ništa, ništa ne raditi, izbjegavati stvari, nego ga, naprotiv, poziva da svoju vjeru u njega posvjedoči djelima. Bog po Kristu stalno poziva kršćanina na vršenje Božje istine: »Dao sam vam primjer, da i vi činite kako ja učinih vama« (Iv 13, 15). »On (Otac) siječe svaku mladicu na meni koja ne rađa roda« (Iv 15, 2) i nerodnu smokvu siječe (Lk 13, 6—9). I kad je rekao: »Ovo činite na moju uspomenu« (Lk 22, 19), nije samo označio euharistijsku žrtvu, nego i svu onu poniznost i ljubav koje su s euharistijom nerazdjeljivo sjedinjene. Stoga je Crkva u svojim počecima euharistijskoj žrtvi pridruživala »agapu«. »Svatko tko sluša ove moje riječi i izvršava ih može se usporediti s mudrim čovjekom koji svoju kuću sagrađi na litici. Naprotiv, svatko tko sluša ove moje riječi, a ne izvršava ih, može se usporediti s ludim čovjekom koji svoju kuću sagrađi na pijesku« (Mt 7, 24—26).

Svoju vjeru u jednoga Boga Stvoritelja i Oca kršćanin stvarno svjedoči i izvršava ako i sam svojim radom stvara; ako blago zemlje upotrebljava ne samo na svoju korist ili svoje male skupine, nego u skladu s općim dobrom; ako se sjedinjuje sa svim ljudima preskačući sve ograde koje su oni možda postavili; ako u svakom čovjeku poštiva Božju sliku nastojeći shvatiti, poštivati i ljubiti svakog čovjeka.

Svoju vjeru u Isusa Krista utjelovljenog Sina Božjega stvarno svjedoči i izvršava ako se vlada kao Kristov brat i kao brat svih ljudi; ako postaje sve humaniji i istodobno promiče dostojanstvo svakog čovjeka i tako potiče na solidarnost; ako nadvladava samoljublje sjedinjujući sve pojedince i narode u međusobno poštivanje, izgrađujući autentično bratstvo, pravdu, mir i pomirenje, svjestan da je to odgovor koji traži Gospodin i da će ga prema tome i suditi.

Novi čovjek, umiješen i otkupljen iz ljubavi, mora i odgovoriti djelotvornom ljubavi. Kristooblični život je najbolji odgovor. Ostvarujući moralne

vrednote, s obzirom na situaciju u kojoj se nađe, kršćanin odgovara s ljubavlju Bogu iz kojega se te vrednote odrazuju, od kojega dolaze i kojemu vode. Volja je Božja i poziv novog čovjeka u Kristu da s duhom vedrine i povjerenja ostvaruje svoj integralni rast ljubeći Boga i bližnjega. »Usklađivanjem svoga života s vjerom, koja ih čini svjetlom svijeta; zatim svojim poštenjem u svim djelovanjima, kojim sve ljude pobuđuju da ljube istinitost i dobro, i tako ih potiču da pristupe Kristu i Crkvi; zatim bratskom ljubavlju, kojom sudjeluju u uvjetima života, radu, bolima i težnjama braće, raspoložuju srca sviju za djelovanje spasonosne milosti. Konačno zbog pune svijesti svog udjela u izgradnji društva, neka se trude da kršćanskom velikodušnošću ispunjavaju svoje obiteljske, društvene i profesionalne zadatke« (AA 13). To je poziv kršćanima da snagom svoje vjere ostvare ono »novo nebo« i onu »novu zemlju« koju će Otac dati ljudima, ali koji su ujedno rezultat ljudskog truda i ljudskog rada.

Kriterij kojim se mjeri naša vjera i naša ljubav prema Bogu jest djelotvorna ljubav prema bližnjemu. Ljubav prema Bogu ne može uopće postojati bez ljubavi prema ljudima. Obje su ljubavi intimno povezane: »Ako netko tvrdi: 'Ljubim Boga', a mrzi svoga brata, lažac je; jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi« (I Iv 4, 20). Djelotvorna ljubav je znak raspoznavanja: »ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici« (Iv 13, 35). Tko je pak naš bližnji? To je sam Krist jer reče: »Meni ste učinili koliko ste učinili jednomu od ove moje najmanje braće« (Mt 25, 40). Krist se poistovjećuje s gladnima i bijednima svake vrste, nije rekao: »Bili su gladni, bili su žedni«, nego »bijah gladan, bijah žedan...« (Mt 25, 35—45). I upravo prema tome kako smo postupali prema bližnjemu bit ćemo suđeni, bit ćemo blagoslovljeni ili prokleti (Mt 25, 34—41); o tome ovisi život ili smrt. Ne radi se o nekakvoj sitnoj milostinji koja umiruje savjest ili nekom neodređenom osjećaju dobrohotnosti ili samilosti prema bližnjemu. Radi se o potpunom otvaranju i predanju bližnjemu, kao što je to učinio Krist: »Ljubite jedan drugoga kao što sam ja ljubio vas« (Iv 15, 12). Konkretni čini zalaganja i služenja znakovi su autentične vjere. Po tom ćemo egzistencijalno pokazati da smo Kristovi sljedbenici.

Biti bližnji svome bližnjemu čini nas da uđemo u Božje srce i participiramo u njegovoj ljubavi: »Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinorođenoga Sina« (Iv 3, 16). »Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje« (Iv 15, 13). Bog ljubi čovjeka. Stari i Novi zavjet punim glasom proglašuju tu sigurnost, a ta je sigurnost stijena na kojoj se gradi naša vjera. Ne radi se o neodređenoj i globalnoj ljubavi, već o ljubavi koja obuhvaća svakog čovjeka osobno. Bog ne ljubi samo čovjekovu dušu, nego čitavo njegovo biće uključivši i tijelo. Kad ne bi bilo tako, ne bi on bio gladan u njihovu gladu. On je providio dostatno kruha i sreće da bi svatko imao u tome svoj udio. Međutim, on nije onaj koji osigurava njihovu razdiobu nego pri tom svojoj ljubavi pridružuje ljubav čovjeka prema čovjeku. Radi se o odgovornom daru koji treba biti vidljivi znak ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Davši tu vlast čovjeku, Bog ga poziva da tu svoju vlast ispuni, i tako raste u svom

čovještvu. Moglo bi se reći da Bog ljubi čovjeka i izravno mu pomaže samo po čovjeku. Ljubav je u Božjem srcu, ali ona dosiže čovjeka preko ljudskih ruku.

Biti bližnji svome bližnjemu znači osobno i djelotvorno pomagati duhovne i tjelesne siromahe. To su oni kršćani koji nemaju božanski život kao i oni koji ne znaju da je Krist i za njih došao, da kuca na vratima njihova života. To su oni koji ne mogu utažiti svoj glad, koji nemaju stana, čiji su uvjeti rada nečovječni, koje nitko ne poštuje, koji ne primaju ljubav, kojima se raspada obitelj, kojima je opustošeno srce (usp. AA 8). Takve susrećemo svaki dan. Stoga onaj koji posjeduje blagostanje, zdravlje, sreću treba da ih stavi u službu drugima, jer su mu za tu svrhu ti darovi od Boga i dani. Tu se ne pita koliki postotak treba dati. Evanđelje najprije sugerira kršćaninu da se oslobodi služenja mamoni, da ne prilijepi svoje srce uz blago, da zadrži onoliko koliko mu je potrebno za život u duhu slobode, a ostalo razdijeli među braću. Nek se ne gleda uskogrudno na nekakav »suvišak«. Tako su, kako nam svjedoče Pisma, svoju vjeru živjeli prvi kršćani. Oni bi »prodavali pokretna i nepokretna dobra, i to bi dijelili svakom prema njegovoj potrebi« (Dj 2, 45) te »među njima nitko nije oskudijevao« (Dj 4, 34). Puni Kristova Duha govorili su: »Ako smo zajednica u nebeskim dobrima, u nebeskom kruhu, zašto ne bismo bili zajednica i u zemaljskim dobrima, u zemaljskom kruhu« (Didachè).

Međutim, biti bližnji svom bližnjemu ide dalje od običnog odnosa osobe prema osobi. Bratsko se služenje mora dovršiti u zajednici, u općem dobru. Tu su vrata širom otvorena. Mnoge siromašne zemlje stoje pred vratima bogatih zemalja i traže pravednu razdiobu dobara, oslobođenje, mir, hranu itd. Budući da Bog djeluje u svemu stvorenome i u čitavoj čovjekovoj povijesti, nužno je da se sljedbenici Kristovi s iskrenom savješću sjedine sa svim ljudima u legalnom istraživanju istine i dobra, slijede i favoriziraju pravedna rješenja tolikih problema koji neprestano iskrsavaju u gospodarskom, kulturnom, političkom, društvenom životu (usp. GS 16). Rast Božjeg kraljevstva, na što su pozvani svi ljudi, jest proces koji se povijesno razvija u oslobađanju čovjeka. Ali ipak ne smijemo zaboraviti da se Božje kraljevstvo ne iscrpljuje u povijesnom i međuljudskom oslobođenju. Razumije se da bez povijesnih događaja oslobađanja nema rasta kraljevstva; međutim proces oslobađanja definitivno će se dovršiti dolaskom kraljevstva, koje je dar. Povijesno oslobođenje je spasilački događaj, ali nije sav spas, on je navještaj punine koja se još mora ostvariti. To je zahtjev Kristova spasilačkog procesa. Kristu ništa ne izbjegava, ništa se ne nalazi izvan njegova djela i dara Duha Svetoga koji ljudima daje svoju dubinu jedinstva. Kristovo oslobođenje i njegova spasilačka misija obuhvaćaju sve ljude u svim njihovim dimenzijama.

Budući da vjera nije ideologija uz tolike druge, bit ćemo u stanju navijestiti i ostvariti novost Evanđelja ako u sebi probudimo iskustvo vjere i s Kristom pomoću Duha Svetoga sudjelujemo u Očevu planu prema svim ljudima.

Treba pak naglasiti da djela, ma kako velika, neće ništa vrijediti na planu spasa, svjedočenja i evangelizacije ako ne proističu iz vjere i milosti. Vanjska djela sama po sebi nisu kadra da otkriju svoj unutarnji misterij, da se upoznaju oni dragocjeni i plemeniti motivi i pokretači koji ta djela animiraju. Svojim angažiranjem u svjetovnom djelovanju kršćani pokazuju da i oni, kao i njihova nekršćanska braća, vole pravdu, mir, slobodu, solidarnost. Međutim, upravo stoga što i drugi, »pogani tako čine« (Mt 5, 46—47), kako reče Krist, primjer tih vrednota neće biti dostatan da ljude obrati. Ima jedno svojstvo ljubavi koje Krist odlučno zahtijeva od svojih sljedbenika koje je drugima skriveno, misteriozno, neshvatljivo i koje treba ljudima otkriti i protumačiti: milosrdna ljubav koja prašta, ona koja se crpe iz milosrdnog Kristova srca — Ljubav koja se hrani ljubavlju kojom je Krist ljubio Oca i ljude ovog svijeta (Iv 15, 10; 13, 34), stavljajući na raspolaganje vlastiti ja i potpuno se predajući »uzevši narav sluge i postavši sličan ljudima« (Fil 2, 7).